כליל תכלת ויליף תכלת תכלת מפרוכת

מה להלן ששה אף כאן ששה ונילף משוליו

ורמוניו מה להלן שמונה אף כאן שמונה

דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשים כלי

אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא

היינו דאמרינן לשאר בגדים שלא נאמר

בהן שש פרכת עשרים וארבעה ד' דשיתא

שיתא לא דינא ולא דיינא חושן ואפוד

עשרים ושמונה מנא לן דכתיב ועשית

חשן משפט מעשה חושב כמעשה אפוד

תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני

ושש משזר ארבעה דשיתא שיתא עשרין

וארבעה זהב ארבעה הא עשרין ותמניא

ואימא זהב נמי ששה אמר רב אחא בר

יעקב אמר קרא יוקצץ פתילים פתיל

פתילים הרי כאן ד' רב אשי אמר אמר קרא

לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן היכי

נעביד נעביד ארבעה דתרי תרי הוו להו

תמניא נעביד תרי דתרי תרי ותרי דחד חד

ועשית (6) שיהיו כל עשיותיו שוות אמר רחבא

אמר רב יהודה "המקרע בגדי כהונה לוקה

נטביד ארבעה דתרי תרי הוו להו תמניא. ואם תאמר אין הכי נמי

כתיב מיעוט פתילים שנים וכשנקלך כל אחד הוו להו ד' ואי אמרת

תמניא א"כ אין לדבר סוף אימא ק' ואימא אלף ותפסת מרובה לא

נעביד זהב תמניא מנלן ארבעה ותו לא יש לומר פתילים

תפסת והא דפריך ואימא זהב נמי ו' היינו כי היכי דליהוי דומיא דשאר

מינין שבו ולעיל כי פריך ואימא כ״ח

דילמא מחג המצות ילפינן ובפרק

קמא דקידושין (דף יז.) גבי הענקה

נמי קאמר תפסת מרובה לא תפסת

אע"ג דממה נפשך יש לדבר קלבה יש

לומר התם נמי קאמר דתפסת מרובה

לא תפסת דמספיקא לא מפקינן

ממונא מן האדון:

בתיב במבעות הארון וכו' וכתיב

קשיא לי טובא אמאי מייתי האי

קרא דוהובא די דכתיב גבי מזבח

הנחשת ושביק קרא דוהבאת דכתיב

גבי הארון ועוד שמעתי מקשים

דבשעת סילוק מסעות כתיב ובא

אהרן ובניו בנסוע המחנה והורידו את

פרוכת המסך וכסו בה את ארון

עליו בגד כליל וגו' עד ושמו בדיו

משמע דבנסוע המסעות היו משימיו

אותן בדים וקשה והא כתיב לא יסורו

ממנו ורבינו יעקב מאורליינ״ש מתרך

זה דושמו בדיו על כתפי הנושחים

קאמר להוליכן ולבי מהסס שהרי בני

קהת לא היו שם עדיין עד לאחר שהיו

העדות וגו'

(במדבר ד) עד ופרשו

והובא את בדיו במבעות.

בד א מיי פ״מ מהלי כלי . לאוין רלח: בה ב שם הלכה י וופ״ב הלכה יג]: ה [מיי" פ"ב מהלכות כלי המקדש הלכה יג]:

עין משפם

גר מצוה

לא בעי לשנויי תפסת מועט תפסת מוסף רש"י דהתם לא מצי למימר טפי מכ״ח וכיון דרך גדילתן. התחתון למטה ופעליוו למעלה (חורה חה:) דהוא דבר שיש לו הנבה לא שייך שמעמידין את צפויין. הליפוין של זהב קבוע בהן למימר תפסת מרובה לא תפסת ואדרבה יש לתפוס המרובה דיש במסמרות של זהב כדכתיב (שמות כו) ואת הקרשים תנפה זהב ולא היה עושה ואת הקרשים בכלל מאתים מנה ואע"ג דבפ"ק . דר"ה (דף ד:) אמר מקיש חג השבועות ארוך כמדת הקרש שמא מינול מחליו (שם). שמא האמר אבד סברן. משנגט חהל מועד בטל לו עולמים, לחג המלות מה להלן יש לו תשלומין כל שבעה כו' ופריך ולקיש לחג הסוכות מה להלו ח' כו' ומשני תפסת נוהת מועד בטר טי שונמיט, ובטל סכויין. תוחלתם ומבטס כדמתרגמינן הבט נא מרובה לא תפסת והתם נמי יש ובראשית טו) איסתכי כען לדבר קלבה י"ל דהתם קאמר לחומרא תפסת מרובה לא תפסת דעד ז' יש לו תשלומין ממה נפשך אבל טפי לא

רבינו חננאל

כליל תכלת, ואינו כתיב לשאר מינין דלא כתיב בהו שש. נמצא התכלת של מעיל ששה חוטין, וכתיב ביה כליל, כלומר תכללהו לשנים נמצאו י"ב חוטין. פרכת כ"ד. ארבעה דשיתא שיתא הא כ"ד. חשן ואפוד ארבעה , מינין, ו' בכל אחד הרי כ"ד מין הרי כ״ח חוטין. המקרע בגדי כהונה עובר בלאו החשן מן האפוד, שנאמר ולא יזח החשן וגו׳. וכן המסיר בדי ארון שנאמר לא יסורו ממנו. והכתיב והבאת את הרדים רטרעום. מכלל שהיה מסירם. ושנינן מתפרקין הי ולא נשמטין, אלא כגון תלויין היו. תניא כשנויין. עצי שיטים עומדים שעומדין [דרך] גדילתן. כלומר אינו ישאי להפכז. בגדי שרד אלו בגדי כהונה שמכפרין עוונות ישראל כמו שכתבנו למעלה.

תום' ישנים (המשך) ואחר כך שזורין כל המינין יחד. ה"ר יוסף. מאי משמע דהאי שש לישנא דביתנא הוא. להכי נקט בעייתו בשש ואע"ג דמיבעית ליה בבד. משום העולה בד בבד דהיינו פשתן א"כ שש נמי פשתו הוי. דהא כתיב מכנסי בד שש משור, אבל לחיב מכנסי בד שש משור, אבל אם נקט בעייתו בבד לא פירש עדיין שיש לו לידע מה הוא שש אע"ג שהיינו יודעים אותו. ואימא עמרא בו'. תימה אמאי לא האמר אימא הנבום שהוא ממש כעין פשחן שעולה בד בבד ולא מיפציל והא ודאי אינו כשר לבנדי כהונה שלא ויש שרולים ללמוד מכאן שאסור לתפור ובגדי למר בזחוט ובושל קנבוס דהיינו מין פשחן שעולה בד בבד כדאמרינן הכא, והא דאמרינן במשניות וכלאים פ"ט וה בזה כו' דמשמע ןשאינון מין פשמו. היה אומר ה"ר אפרים פשתן, היה מותני ה) ל מפרים כי אותו קנבוס שבמשניות אינו קנבוס שלנו דבפ"ג דכלאים שנה ושנה כמו פשתן. ורבינו אומר שאין לנו לבטל המנהג

והך קנבוס שקורין קנבא, והך שמעתין דהכא מיפרשא שפיר דפשיטא ליה לתלמודא דכל בגדים האמורים בתורה סתם אינו אלא למר ופשתים כדאמרינן במנחות אלט, הודים הייל הייל המשום לכל המשום להייל המתחום להייל בל המקום שנותרו בשהייל הייל המשום להייל המתחום להייל המתחום 2] וריפנות (ך, ב) ובשבת אך, ב) דמנא דבי רבי ישנעול כל מקום שנותרו בגדים כמורה ססם ופרט לך הכחוב באחד לתר ופשרט אף כל למר ופשחים, א"כ פשיטא ליה דלאו הייט קנבוס אפילו לרפטן דפליגי על חנא דבי רבי ישמעאל כדאמרינן בריש יבמות (הוא) (הכא מודון דמפקי ליה מקרא דבסמוך דפארי פשמים, ועוד דלא פליגי עליה אלא גבי לינית דווקא משום דוקיא דרבא דהכנף מין כנף אבל בעלמא אית להו לכולי עלמא דרשא דרשא דלמר ופשמים כדפרישית בשבת וביבמות. מ"ר. וכן נמלא בשם רבינו שמואל אלא שלא הביא רבט דפליגי עליה. גידק שחשן הששפש ואפוד. אבל לא בעי למיפרך |ונילף מכחונת שחוטן כפול ששה, דדנין דבר שיש מינין הרבה מדבר

שים מינין הרכה] ואל יוכיח כמונת שאין בו אלא מין אחד. ער מעמוד קודם ואין דגין בדי מתבשיש. ופרכת חשיב כלי יותר מרימון. והוה מלי למימר נמי דיליף כליל מכלת דכתיב ופרשו (עליו) בגד [כליל] מכלת, אלא לא מיירי אלא בכגדים חשובים כי הוא לא הוה [אלא] כיסוי בעלמא. ובתיב והבאת את הבדים בשבעות. משמע שהולכין וכאין

כליל. גדיל ואין גדיל פחות משנים: ואין דנין כלי מתכשיט כלי. רימונים קשוטו של מעיל הן: ארבעה דשיתא שיתא. ארבעת מינין של שש שש דהה נחמר בו שש וחמר מר דברים שנחמר בהן שש חוטן כפול ששה: לא דינא ולא דיינא. אין ספק וערעור בדבר: וקלץ

פחילים. פתילים משמע תרין וכשקולך כל אחד לשנים הוה להו ד': רב אשי אמר. היינו טעמא דוהב ו' לא אפשר דכתב ביה לעשות אותו בתוך התכלת ובתוך הארגמן משמע שיערב ממנו עם כל מין ומין: ניעביד ארבעה. המינין דתרי תרי חוטין של זהב הוו להו תמניא של זהב: חדקינהו. קשרם יפה ועל הטבעות והבדים הומר שיתנם בטבעות בדוחק: כסיב לה יסורו. אלמא אין זוין מהן וכתיב (שמות כה) והבחת חלמח הולכים ובאים בתוכן: מתפרקין ואינן נשמטים. ברחשיהם היו עבים והכנים ראשן אחד בדוחק בטבעת ובאמלען היו דקין הלכך לא היו נדחקין בטבעות אלא מתפרקין והולכין לכאן ולכאן אבל אינן נשמטין לנאת מהן לפי שהן עבים בראשיהן: דרך גדילתן. העליון למעלה והתחתון למטה: שמעמידין אם ליפויין. ליפוי הזהב מעמידין ע"י מסמרות. לשון אחר שלה התליעו ולה נפל ניפויין: שמה מחמר. משנגנזו אבד סיברן שלא ישובו עוד: ובטל סכויין. מה שאנו סוכין ולופין להן: שרד. לשון שריד:

กรกรัก

שנאמר ילא יקרע מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע ∘מי כתיב שלא יקרע יּוֹאמר) ר' אלעזר יהמויח חושן מעל האפוד אוהמסיר בדי ארון לוקה שנאמר ילא יזח יולא יסורו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כי קאמר רחמנא חדקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו מי כתיב שלא יזח ושלא יסורו רבי יוסי בר' חנינא רמי כתיב יבטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו וכתיב 🌣 יוהובא את בדיו במבעות הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין תניא נמי הכי במבעות הארון יהיו הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומן ת"ל והובא את בדיו בטבעות אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין ת"ל בטבעות הארון יהיו הבדים הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין אמר רבי חמא ברבי חנינא יומאי דכתיב יעצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין ד"א עומדים שמא תאמר אבד סברן ובמל סכויין ת"ל עומדים שעומדין לעולם ולעולמים שרת בקודש (אמר) רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב את בגדי השרד לשרת בקודש

אלמלא מכניסין כל הכלים לנרתה שלהם כדכתי׳ ולא יבואו לראות כבלע את הקדש וגו' (שם) ויותר היה נראה לפרש דהאי ושמו בדיו היינו שמושכין הבדים ללד חוץ להיות נראין בולטין בפרוכת כמין שני דדי אשה מיהו קושיא קמייתא שהקשיתי בדוכתא קיימא ודוחק הוא לשבש הספרים לבכולהו גרס והובא את בדיו ובמקלת ספרים גרסינן בברייתא והבאת אבל באתקפתא דר' יוסי בר' חנינא גרסינן בכולהו יי והובא ואי לאו דמסתפינא מחברייא הוה אמינא דח' טבעות היו בארון וכן מוכיח הפסוק דכתיב וילקת לו ארבע טבעות זהב ונתח על ארבע פעמותיו דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגמינן זוייתיה והדר כתיב ושתי טבעות על ללעו האחת ושתי טבעות על ללעו השנית משמע דארבע טבעות היו על שתי ללעותיו לבד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו בד' טבעות מהם היו בדים קבועין לא יסורו ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדים בשעת סילוק המסעות לשאת את הארון בהם והיינו הנך דכתב בהו ושמו בדיו ואם תאמר מאי פריך הכא רבי יוסי בר' חנינא לישני דשני מיני בדים היו יש מהם קבועין ויש מהם נכנסין ויולאין כדפרישית יש לומר דעל כרחך והבאת את הבדים בטבעות אכולהו בדים קאי דאי לא קאי אלא אהנך שהיו משימין במסעם אם כן הוה ליה למימר נמי וחברת את הבדים בטבעות שהרי לא פירש מתי הכנים אותם בדים הקבועים אלא כתב בטבעות הארון יהיו הבדים ותחילה היה לו לפרש שהכניסם אלא ודאי אכולהו בדים כתב והבאת את הבדים ומשמע ליה דבשוה קאי אכולהו דכי היכי דהנך שנושאין בהן לא היו קבועים ה"נ אינהו לא היו קבועים ממש במקום אחד שלא יהו זוין כלל ממקומן אלא לכל הפחוח נכנסין קלח לכאן ולכאן דהשחא דמו להדדי במקצח ולהכי מייתי נמי קרא דוהוצא דכחב במזבח לגלויי אוהבאת דארון כי היכי דוהובא דמזבח לא היו הבדים קבועין דהא לא כתב התם לא יסורו ממנו הכי נמי והבאת דארון לא היו ממש קבועין לגמרי ואם תאמר לפי מה שפירש דאכולהו ד' בדין קאי קשה מאי דכתב ביה בההיא קרא לשאת את הארון בהם ואין לתרך דבכולהו ארבעה בדים היו נושאין ושנים מהם היו ארוכין ושנים האחרים קצרים מהם דבפרק שתי הלחם (מנחות דף צה:) משמע דבארבעה גברי הוו דרו להו ותו לא ונראה לי דוהבאת לא קאי אלא אהנך בדים הקבועין שהרי אותם בדים שאינן קבועין מה הולרך להזכירן כאן לומר והבאת והלא לא היו מכניסין אותן אלא אהרן ובניו בשעת המסעות חדע שהרי בכולהו כתב ונשא בם את השלחן וכן במובח הנחשת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאת אותו ובמזבה הזהב כתב נמי לבתים לבדים לשאת אותו בהמה אבל לא כתב בהן והבאת באווי ובטשייה לא כתב ויבא כדכתיב גבי ארון בין בלואה בין בעשייה ואט"ג דבברייתא דמלאכת המשכן תניא ד' טבעות היו מקבעות בו שתים בלפונו ושתים בדרומו שכיון שהיו נותנין הבדים לא היו זוים משם לעולם שנאמר בטבעות הארון וכו' י"ל דלא חשיב אלא שתים בנפולו ושנים בלותו שביון שהיא לותוץ הבלים לה היא ווים משם לעולם שלחת בעבשת התואן זכן יל ללה חשיב חלם אותם ד' טבעות שהבדים קבועין בהן אבל אותם שלא היו הבדים קבועין בהן ולא נעשו אלא ללורך שעת המסעות לא קא חשיב תדע דלא קא חשיב התם טבעות של שלחן ושל מובח הנחשת והוהב ולריך עיון: שמים לינו ב"ל בשניין. נ"ל דאפי 'ניפוי זהב שעליהן בטל לגבי דידהו דבכל דוכתא העץ בטל לגבי המתכת לענין טבילה ולכל מילי דאמר הלך אחר המעמיד ובעלי שטים אינו כן שהרי שלחן של עלי שטים היה ומלופה זהב ואפי׳ הכי תורת כלי עליו שהליפוי בטל לגבי העץ כדאיתא בשלהי חגיגה (דף כו:) ויליף לה התם מקרא: וכולן

שהנחת) נשמקום הנחתן תפילין הוא בתחילת הראש והליך הוא רוחבו שני אלבעות כדאמרינן בפ׳ במה אשה נשבת סג, בן ושערו היה נראה בין ליך למלנפת ששם היה מנות את התפיצון הוא מה של היא המשפט היה של בפשר היה היה היה במשפט להיה במשפט להיה במשפט היה מנות את המ ששם היה מנות את התפיצון היה מקום יש בראש להינת כו שני תפיצון אם כן יש ללמוד כי התפיצון חברים וחור חלוצע לכל הפ לא היו רחבים אלא אלצע א"כ מקום יש בראש להינת בו ג' תפיצון ואם היינו מפרשים מקום (ש)יש בראש להנית ושם) [שני] תפיצון ולא יותר כלל אפילו חלי אלבע, אז אנו יכולין לוחר וללחוד מיכאן דשיעור התפילין שני אלבעות. מיהו לחאי דמפרשינן בעירובין ומנחות ששיעור מקום תפילין הוי מתחילת הראש עד מקום כינוס שער יש לחמוה על שיעורא דמשמע שהם גדולים הרבה שזה שיעור גדול. בשימושא רבה דתפילין כחוב אמר רבא האי מאן דבעי למיעבד תפילי מייתי אעא טבא ב׳ אלבעי על ב׳ אלבעי ואי הוה טפי שפיר דמי ואי בליר לא הוי פסול, ואין מימרא זו בגמ׳ ויש שם הרבה מימרות של האמוראים שאינם בגמ׳. מ״ר. שיהו שזורין, דממשור לא נפיק דמשור היינו (שהשני) נצמו שזור ולא מיירי שהן כולן שזורין יחד. וא"ת משור למאי אתא כיון דכתיב שחוטן כפול ששה וכתיב נמי שיהו שזורין מארושן עצמו שות ידמו מייני שיאן כוכן שותיין יותר ולו על משת לפמי שמוש כיון לפמיב שמושן בפול ששה) (חוג מייני שי חר. יייל דסייד שכל כ"ד חוטין שבפרוכת (שהיה) (שיהא) מכל מין כפול בלא שזירה קמייל ששזור כל (ששה וששה) (חוט וחוט] בפני עלמן

בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יוח הַרָּישֶׁן מֵעַל הָאֵפּוֹר: הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפּוֹר: שמות כח כח

שמות כה טו

6. וְהוּבָא אֶת בַּדְּיוֹ בַּשַּבְּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים עַל שְׁתֵּי צַלְעֹת המובח בשאת אתו:

שמות כז ז 7. וְעָשִׂיתָ אֶת הַקְּרֶשִׁים עַצֵי לַמִּשְׁכָּן עמדים: שׁטִים שמוח כו מו

גליון הש"ם

נמרא מי כתיב שלא יקרע. הק' הא אמרינן בסנהדרין דף כא ע"א בקרא דלא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו דה"ק לא ירבה לו נשים משום שלא יסור ולא מקשינן מי כתיב שלא יסור:

הגהות הב"ח

(A) גמ' ותרי לחד חד ועשית כתיב שיהיו כל: (ב) שם וכתיב (והובא את בדיו בטבעות) תא"מ ונ"ב גי" :בטבעות

תום' ישנים

שהיה על הראש מדאמרינן [קידושין סו, א] גבי ינאי הקס [קרומין שו, מן גפי ינהי שקט להם בלין שבין עיניך משמע שעל הראש כמו בין עיניך [ד]תפילין. אך קשה לרבינו אתאי לא מייתי בפ׳ שני דובחים התחילת לה לייתי בפי שלי דובחים ההיא דמקום יש בראש להניח בו שני תפילין כי היכי דמייתי לה בפ׳ בתרא דעירובין [צה, ב] ובע"ז בפר' כל הצלמים [מד, א] כיון שהציץ על הראש. ואומר בע"ז בפר' כל הגלמ ה"ר אלחטן דהיינו טעמא לפי שלא הזכיר שם בהדיא שהציך מונח על הראש אלא אנן דייקיטן . ליה ואומר [רבינו] כי מכאן להקדק שיעור רוחבן של תפילין לפי" ריב"א, דכיון שהלין היה בתחילת הראש בתקום שתניחין בו תפילין כדפי׳ בעירובין (במקום

א) [נ"ל אמר], ב) סוכה מה:, ג) [נ"ל ואמר], ד) [וברש"י דהכא ד"ה כמב לא יסורו וכו" משמע להדים דהיה גרסתו (תרומה כה פי"ד)], **ה)** [אכן ברש"י שכתב בד"ה כתב לא יסורו וכו׳ נראה שגם באתקפת׳ דר״י בר׳ חנינא גרס והבאת],

תורה אור השלם

וְעַשִּׁיתַ חֹשֵׁן מִשְׁפַּט מעשה חשב כמעשה אפר תַעשנו זָהָב הְבַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעֵת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשְׁזְר הַעֵשָׂה אתו: שמות כח טו וקצץ פתילם לעשות בתוך הַתְּבֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאַרְגְּמָן וּבְתוֹךְ תּוֹלָעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מִעֲשֵׁה חֹשֵׁב:

שמוח למ ג שְּׁפָּה יִהְיֶה לְפִיו סְבִּיב מַעֲשֵׂה אַרָג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקְרֵע: שמות כח לב

ויִרְכָּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטַבְעֹתִיו אֶל טַבְּעֹת הָאֵפּוּ

5. בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לא יָסָרוּ מִמֶּנוּ:

עקוים: שמות כו טו 8. אֶת בִּגְדֵי הַשְּׂרֶד לְשְׁרֵת בַּלֶּדֶשׁ אֶת בִּגְדֵי הַלֶּדֶשׁ בַּינֶי לְאַהֲרֹן הַכּּהֵן וְאֶת בִּגְּדִי בָנֶיו לְכַהַן: שמות לה יט בָנָיו לְכַהַן: